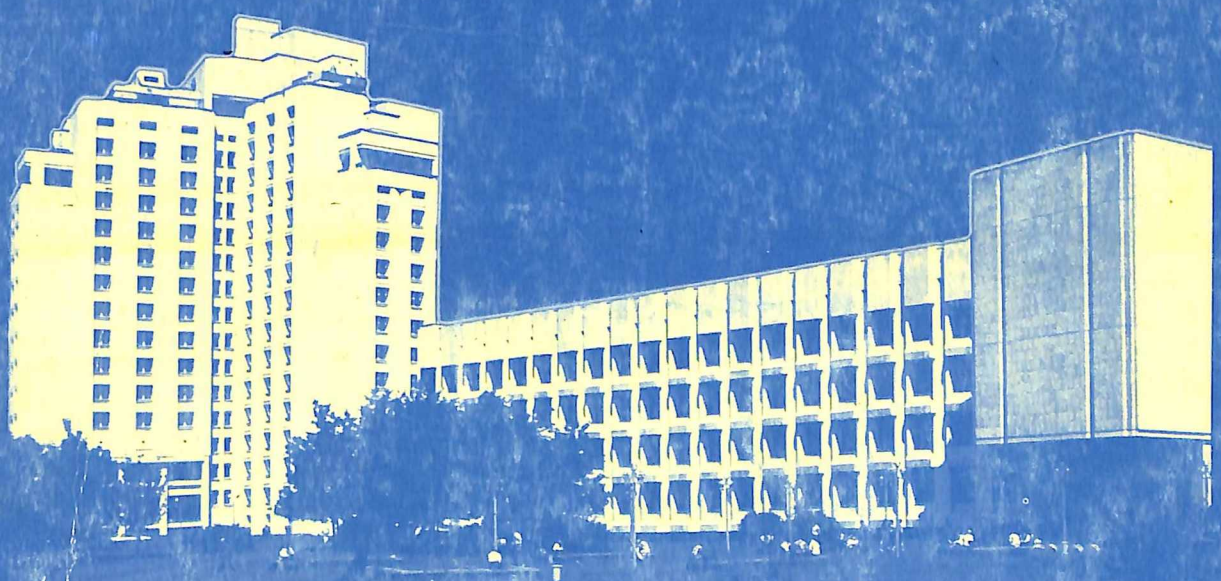
05
АКТУ

ІМВ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ВИПУСК 74
ЧАСТИНА 1

Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць.
Випуск 74. Частина І (у двох частинах).
К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Інститут міжнародних відносин, 2008. – 198 с.

У збірнику вміщені результати дисертаційних досліджень, а також матеріали науково-практичної конференції до 90-річчя української дипломатії "Дипломатія України: історія та сучасність", яка була організована Інститутом міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка і Міністерством закордонних справ України та проведена 20 грудня 2007 року в м. Києві.

Розраховано на викладачів, наукових співробітників, аспірантів та студентів.

Редакційна колегія:

Губерський Л. В.,	д-р філософ. наук, проф., академік НАН України (головний редактор);
Андрейцев В. І.,	д-р юрид. наук, проф., академік АПрН України;
Вергун В. А.,	д-р екон. наук, проф.;
Гальчинський А. С.,	д-р екон. наук, проф.;
Дайнеко В. В.	канд. філол. наук, проф.;
Денисов В. Н.,	д-р юрид. наук, проф.;
Довгерт А. С.,	д-р юрид. наук, проф., член-кор. АПрН України;
Кисіль В. І.,	д-р юрид. наук, проф.;
Копійка В. В.,	д-р політ. наук, проф.;
Коппель О. А.,	д-р істор. наук, проф.;
Крижанівський В. П.,	д-р істор. наук, проф.;
Крушинський В. Ю	д-р політ. наук, проф.;
Макаренко Є. А.,	д-р політ. наук, проф.;
Манжола В. А.,	д-р істор. наук, проф.;
Матвієнко В. М.,	д-р істор. наук, проф.;
Муравйов В. І.,	д-р юрид. наук, проф.;
Пахомов Ю. М.,	д-р екон. наук, проф., академік НАН України;
Перепелиця Г. М.,	д-р політ. наук, проф.;
Пирожков С. І.,	д-р екон. наук, проф., академік НАН України;
Пузанов І. І.,	д-р екон. наук, проф.;
Рогач О. І.,	д-р екон. наук, проф.;
Скороход Ю. С.	д-р політ. наук, проф.;
Філіпенко А. С.,	д-р екон. наук, проф.;
Фурса С. Я.,	д-р юрид. наук, проф.;
Шемшученко Ю. С.,	д-р юрид. наук, проф., академік НАН України;
Шнирков О. І.,	д-р. екон. наук, проф. (заст. головного редактора).

Відповідальний редактор: **Дерев'янко А. Г.**

Адреса редакційної колегії: 04119, Київ, вул. Мельникова, 36/1,
Інститут міжнародних відносин; тел. 481-44-43.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, імен власних та інших відомостей.

© **Інститут міжнародних відносин, 2008.**

Гуменюк А. Г.[*]

МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

Поява незалежної України стала однією з найважливіших геополітичних подій другої половини двадцятого сторіччя. Відродження і становлення незалежної Української держави припало на період переходу "холодної війни" та міжблокового протистояння до започаткування нового світо порядку і створення нової архітектуру європейської безпеки. Багатовимірність цього процесу з притаманними йому суперечностями та співіснування елементів нової і залишків попередніх епох, зумовили особливості становлення зовнішньої політики України.

Її головні засади, завдання та пріоритети визначені в таких основоположних документах, як Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року, Конституція України, прийнята 28 червня 1996 року от "Основні напрями зовнішньої політики України", затверджені Верховною Радою України 2 липня 1993 року [1]. Закладені у цих документах принципи є наріжними для формування зовнішньополітичного курсу України, який є послідовним, виваженим і передбачуваним.

Головний зміст діяльності України на міжнародній арені полягає в тому, щоб створити міжнародні відносини, які максимально забезпечували б стабільність міжнародного становища і національної безпеки держави, сприяли здійсненню намічених соціально-економічних реформ.

Слід зазначити, що Україна стояла біля витоків ООН і справедливо вважається однією з країн-фундаторів цієї організації. По проголошенні державної незалежності України у 1991 р., участь України у діяльності цієї високоповажної організації та різних її установ набула нового змісту. Саме з 1991 р. розпочинається якісно новий етап діяльності України в ООН, протягом якого наша держава завила про себе як про активну учасницю практичного всіх подій світового рівня, чим заслужила високий міжнародний авторитет та визнання. Також Україна стала однією з найбільших країн-контрибуторів персоналу серед держав-учасниць для операцій ООН з підтримки миру. З березня 1995 р. троє військових спостерігачів від України перебувають у складі Місії спостерігачів ООН у Таджикистані. Як значний контрибутор військ до складу миротворчих сил ООН Україна виходить з того, що одним із важливих аспектів миротворчої діяльності є досягнення належного рівня захисту і безпеки персоналу миротворчих операцій ООН. З огляду на це, у 1994 р. Україна стала одним із авторів Конвенції про захист персоналу ООН та пов'язаного з нею персоналу. Ця Конвенція після набрання нею чинності надасть надійне міжнародно-правове підґрунтя для створення умов безпеки миротворцям ООН, а також значною мірою заповнить окремі правові програми, що існують у цьому питанні.

Україна також бере участь у співробітництві з НАТО, шляхом реалізації Робочих планів імплементації Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО, виконання Державної програми співробітництва між Україною та НАТО і активної участі у розширеній Програмі "Партнерство заради миру" [2].

Українські миротворці діяли в різних країнах і регіонах: у Східному Тиморі і Конго, в Лівані і Афганістані, на території колишньої Югославії і в Сьєрра-Леоне, в Анголі і в Гватемалі. Україна брала участь більш ніж 10-тьох миротворчих операціях.

Зараз зростає тенденція до поширення застосування миротворчих сил у найбільш "гарячих точках" планети, зокрема в районах, де Україна має свої реальні національні інтереси. Війна на території колишньої Югославії побавила Україну можливості отримувати прибутки від експлуатації Дунайського пароплавства, тому Україна і в економічному плані була зацікавлена в чимскорішому припиненні збройного конфлікту. Верховна Рада України

[*] кандидат політичних наук, молодший науковий співробітник Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

© Гуменюк А. Г., 2008

3 липня 1992 р. прийняла постанову "Про участь батальйону Збройних сил України в миротворчих операціях ООН у зонах конфліктів на території колишньої Югославії" [3], згідно з якою українські військовослужбовці взяли участь у силах ООН по охороні боснійського міста Жепа. Враховуючи звернення Генерального секретаря ООН про надання додаткових сил, Верховна Рада 19 листопада 1993 р. прийняла постанову "Про збільшення чисельності батальйону Збройних сил України в миротворчих силах ООН на території колишньої Югославії та надсилку групи військових спостерігачів" [4].

Відтоді загальна чисельність миротворців досягла 1220 військовослужбовців. Вони набували досвіду врегулювання збройних конфліктів та розвивали стосунки з воїнами армій держав-членів НАТО. Протягом січня-лютого 1996 р. було проведено сертифікацію 240 окремого спецбатальйону Збройних Сил України командуванням ІФОР. 18 січня 1996 р. відбувся обмін листами з НАТО, що формально оформило включення українського підрозділу до складу миротворчих сил.

Наприкінці 1996 р. Стабілізаційні Сили (СФОР), що мали термін дії 18 місяців замінили ІФОР. Разом з іншими країнами – не членами НАТО (всього 22 країни) Україна надала свої військові формування (15 грудня 1996 р.). Так український батальйон (400 чол. Особового складу, зокрема повітряні сили та піхота) було дислоковано в м. Врапчичи, біля м. Мостар у складі багатонаціональної дивізії "Південний Схід".

Провідним напрямом співробітництва з НАТО вважається участь українського миротворчого контингенту у складі багатонаціональних сил КФОР у Косово, що є предметом постійної уваги з боку керівництва нашої держави [5].

З 17 вересня 1999 р. Український контингент миротворчих сил загальною чисельністю 250 осіб у складі 37 окремої спеціальної роти та 14 вертолітного загону виконували завдання у складі сил КФОР [6].

Мужність та високий професіоналізм особового складу українського військового контингенту, успішне виконання ним завдання створили військовослужбовцям заслужений авторитет в очах командування сил ООН, Секретаріату ООН і держав-членів організації.

Серед інших миротворчих операцій значне місце займає операція з підтримання миру в Анголі.

Починаючи з 1996 р. на підставі Постанови ВР України "Про надання до місій в ООН в Анголі інженерно-мотострілкового підрозділу чисельністю 200 осіб" та згідно резолюції РБ ООН №976 від 8 лютого 1995 р. в період з січня до березня від ЗСУ до місії ООН відправлено 5 військових спостерігачів ООН, 9 штабних офіцерів, а також окрему понтонно-мостову роту, яка виконувала своє завдання до кінця 1996 р. [7].

Ще одним свідченням рішучості України зробити вагомий внесок у справу встановлення миру в Гватемалі стала наша участь в складі місії ООН. З березня по червень 1997 р. в складі місії перебувала група військових спостерігачів України в кількості 8 чоловік [8].

Одна з найбільших операцій з участю українців була розгорнута в Сьєрра-Леоне. В липні 1999 р. сьєра-леонський уряд та опозиціонери підписали угоду, яка була направлена на зупинення жорстокої війни. 17 грудня 2000 року два кораблі з технікою миротворців залишили територіальні води України й направилися до цієї невеликої країни на західному узбережжі Африки. Паралельно відбувалися авіарейси з особовим складом миротворців (634 миротворця з 220 бронетранспортерами та 220 вантажними автомобілями ЗСУ). Варто зауважити, що деякі країни відмовилися брати участь у сьєрра-леонському врегулюванні [9].

Мотиви участі України в цій небезпечній операції – підвищити міжнародний авторитет країни. Є причини й суто фінансові [10].

На міжнародних миротворчих операціях ООН, в яких Україна бере участь з 1992 р., наша країна заробила більше 100 млн. долл. США.

На мій погляд, до миротворчої операції можна віднести і депортацію наших земляків з Лівану, коли там у серпні 2006 року розпочалася війна. Де було пошкоджено всі аеропорти і наші співвітчизники мали змогу добиратися тільки морем. Завдяки дипломатам посольств у Лівані, Сирії та на Кіпрі було надано велику допомогу для того, щоб українські громадяни спокійно могли добратися до своєї Батьківщини.

Миротворча діяльність України цілком грунтується на міжнародному праві урегулювання конфліктів і відповідно викликає повагу та довіру серед держав.

З політичної точки зору участь нашої країни в миротворчих операціях є виключно важливою для подальшого зміцнення міжнародного авторитету України, її ролі в зусиллях міжнародного співтовариства, спрямованих на підтримання міжнародного миру і стабільності, розвитку співробітництва з євроатлантичними структурами безпеки, створення додаткових сприятливих передумов для інтеграції в європейський простір.

Посилання

1. Бруз В. С. Миротворча діяльність ООН. – К., 1993.
2. Гудим В. Досвід України в миротворчій операції КФОР та участі в програмі "Партнерство заради миру". – Миротворча діяльність України:кооперація з НАТО та іншими структурами європейської безпеки. – К., 2002. – С. 64.
3. Постанова Верховної Ради України "Про участь батальйону Збройних сил України в миротворчих операціях ООН у зонах конфліктів на території колишньої Югославії" від 3 липня 1992 р.
4. Постанова Верховної Ради України "Про збільшення чисельності батальйону Збройних сил України в миротворчих силах ООН на території колишньої Югославії та надсилку групи військових спостерігачів" від 19 листопада 1993 р.
5. Гудим В. Досвід України в миротворчій операції КФОР та участі в програмі "Партнерство заради миру". – Миротворча діяльність України:кооперація з НАТО та іншими структурами європейської безпеки. – К., 2002. – С. 64.
6. Із архіву МЗС України.
7. Резолюція Ради Безпеки ООН №976 від 8 лютого 1995 р.
8. Із архіву Міністерства Оборони України.
9. Гмиря О. Наші люди в Африці. – Президентський вісник. – 2000. – №26.
10. Із архіву Міністерства Оборони України.

ЗМІСТ

Губерський Л. В.
Вступне слово 3

Огризко В. С.
Вітальне слово 4

Пленарне засідання

Матвієнко В. М.
Дипломатичне забезпечення розбудови української державності:
90-років на захисті національних інтересів 6

Манжола В. А.
Особливості сучасної європейської політики України 11

Філіпенко А. С.
Теоретичні основи економічної дипломатії 16

Перше тематичне засідання
Традиції української дипломатії
та сучасна дипломатична практика України

Кучик О. С.
Дипломатія УНР – ЗУНР в період українсько-польської війни 1918-1919 років .. 18

Головченко В. І.
Українська дипломатія 1917-1920 років: уроки історії 22

Дорошко М. С.
Тема голодомору 1932-1933 років в українсько-російських відносинах 27

Крапівін О. В.
Інтеграційні проекти України з НАТО 31

Галака С. П.
Роль української дипломатії у набутті україною без'ядерного статусу 37

Чумак В. А.
Українсько-російські відносини в євроатлантичному вимірі 41

Резніченко В. І.
Державний Протокол Президента України (етапи становлення та розбудови) ... 45

ШинкаренкоТ. І.
Особливості формування державного протоколу України 49

Яковенко Н. Л.
Атлантизм як чинник розвитку багатосторонньої дипломатії 53

Терес Н. В.
Співробітництво України і ЮНЕСКО
з питань охорони і збереження історико-культурної спадщини 59

Сьомик Т. В.
Міжнародна діяльність України у боротьбі з розповсюдженням наркотиків 63

Гуменюк А. Г.
Миротворча діяльність України 68

Жижиян П. М.
Успіхи та прорахунки української дипломатії
в українсько-польських стосунках 71

Коппель О. А., Пархомчук О. С.
Динаміка еволюції типів міжцивілізаційних контактів в історії України 75

Ковальчук С. М.
Особливості дипломатії малих країн 79

Бовсунівський П. В.
Зовнішня політика Арабської Республіки Єгипет: історія й сучасність 83

Гогоша О. І.
Дипломатичні аспекти миротворчої діяльності України 88

Володіна М. О.
Стратегічні концепції НАТО 1991 і 1999 рр. –
трансформація ролі Альянсу 95

Мацула Ю. П.
Аналіз балтійсько-чорноморських геополітичних концепцій
С. Рудницького та Ю. Липи 103

Качурець Ч. І.
Чинники та прогнози української трудової міграції до країн СНД та Балтії 106

Ковальчук Т. І.
Вибір стратегії й орієнтири культурної співпраці Європейського Союзу
з Радою Європи в контексті загальноєвропейської інтеграції 109

Друге тематичне засідання
Інформаційно-аналітичне забезпечення дипломатичної діяльності

Макаренко Є. А.
Інформаційна діяльність дипломатичного представництва
в країні перебування 114

Даниленко С. І.
Діяльність прес-служби зовнішньополітичного відомства
у формуванні зовнішньої політики держави 118

Піскорська Г. А.
Роль сучасних інформаційних технологій
у забезпеченні інформаційної безпеки України 123

Шевченко О. В.
Державний брендінг країн світу: міжнародна практика 128

Добржанська О. Л.
Українсько-польська культурополітика в умовах євроінтеграції 137

Кучмій О. П.
Використання технологій культурної дипломатії
для забезпечення зовнішньополітичних інтересів держави 144

Третє тематичне засідання
Економічна дипломатія України в умовах глобалізації

Вергун В. А.
Економічна дипломатія в системі чинників
міжнародної конкурентоспроможності України 150

Циганов С. А.
Інтернаціоналізації банківської діяльності: закономірності та сучасні тенденції 155

Журба І. Є.
Транскордонне співробітництво в системі економічної дипломатії 163

Величко В. В.
Міжрегіональне співробітництво між Україною та ЄС від програм сусідства
до програм прикордонного співробітництва (1996-2007) 166

Заблоцька Р. О.
Інституційні виміри економічної дипломатії 167

Дікарєв О. І.
Енергетична дипломатія як складова дипломатичних механізмів
забезпечення національних інтересів у світовому господарстві 172

Ровт О. С.
Теоретичні аспекти інституціональної економіки 181